

Таблиця 1 - Деякі показники активів банківського сектору, (млрд грн) [1, 2]

Показники	1.01.2020	1.01.2021	1.01.2022	1.01.2023
Внутрішній кредит	971,9	948,4	1044,0	1007,6
% до ВВП	24,4	22,5	19,2	19,2
В тому числі чисті кредити фінансовому сектору і органам державного управління	14,3	17,3	36,6	31,6
% до ВВП	0,4	0,4	0,7	0,6

Джерело: Розраховано автором.

Дані таблиці свідчать про значне кредитування сектору державних установ та інших фінансових корпорацій. Обслуговування державного сектору та інші операції всередині банківського сегменту, безумовно, мають важливе значення для розвитку економіки. Проте гіпертрофічний розвиток цих операцій обмежує можливості стійкого економічного зростання.

Література:

1. Кредити, надані депозитними корпораціями за відповідні роки. Національний банк України. URL. <http://bank.gov.ua>
2. Валовий внутрішній продукт за відповідні роки. Державна служба статистики України. URL. <https://www.ukrstat.gov.ua>

МЕХАНІЗМИ БЕЗОПЛАТНОГО ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Міжерицький В. А.

*Науковий керівник: Мельникова О. В., к.п.н., доцент
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди*

Україна вже два роки знаходиться у воєнному стані внаслідок озброєного нападу на неї росії. За цей час національна економіка зіткнулася із багатьма негативними викликами свого функціонування. Впоратися із суттєвим дефіцитом фінансових активів, збалансувати бюджет, зміцнити стійкість національної валюти й підтримати стабільність української економіки допомогла фінансова підтримка інших країн та міжнародних інституцій, особливо надані на безоплатній основі. Основні міжнародні безкоштовні джерела фінансування економіки України під час війни можна розділити за умовами надання та напрямками спрямування, зокрема на гранти, фінансову допомогу, міжнародну підтримку, а також гарантії інших країн й міжнародних організацій.

Грантами є безповоротні кошти, що надаються організаціями або урядами для фінансування конкретних проектів чи програм. Грантові кошти можуть бути виділені для різних цілей, включаючи дослідження, розвиток

громадянського суспільства, гуманітарну допомогу, розвиток економіки та інше. Основна відмінність грантів від інших форм фінансування полягає в тому, що грантові кошти не потрібно повертати.

Грантове фінансування української економіки в умовах війни становить майже третину від усіх надходжень. Так, у 2023 р. міжнародні надходження загального фонду держбюджету України становили \$58 млрд. або 2128 млрд. грн., з яких 27% були грантовими коштами. Основними донорами грантової допомоги Україні у 2023 році були США (\$10950 млн.), Євросоюз, МВФ, Норвегія (\$190 млн.), Фінляндія (\$36 млн.), Швейцарія (\$30 млн.), Ірландія (\$21 млн.), Бельгія (\$3 млн.), Ісландія (\$2 млн.) й ін. [1]

Фінансова допомога країні - це надання фінансових ресурсів з метою підтримки розвитку, забезпечення стабільності або подолання кризових ситуацій у цій країні. Це може бути здійснено як урядами інших країн, так і міжнародними організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський союз (ЄС) і т. д. Фінансова допомога може мати різні форми і бути призначена для різних цілей, включаючи: гуманітарну допомогу, допомогу на розвиток країни, фінансову підтримку економічної стабільності, підтримку демократії та прав людини. При наданні фінансової допомоги країні, у якій йде війна, важливо враховувати специфічні потреби та умови конфлікту, а також дбати про ефективне використання коштів та запобігання корупції.

Міжнародна підтримка включає різні форми сприяння, які надаються країнам або регіонам з метою підтримки стабільності, розвитку та вирішенню глобальних проблем, включаючи введення санкцій, миротворчі операції та інші заходи. Міжнародна спільнота може реалізовувати соціальну підтримку населення у вигляді медичного обладнання, харчових продуктів, матеріальних виплат для постраждалих від війни та іншу допомогу для забезпечення базових потреб населення. Крім того, введення санкцій проти країн-агресорів сприяють зміцненню міжнародного тиску на зупинку конфлікту.

Кредитні гарантії ще один механізм безповоротного фінансування країни, що представляють зобов'язання уряду чи фінансової інституції (наприклад, експортно-імпортного банку) перед кредитором (найчастіше комерційний банк або фінансова установа) в разі неплатоспроможності позичальника (компанії чи країни) виплатити йому частину або весь борг. Таким чином, кредитні гарантії забезпечують кредитора від можливих збитків внаслідок неплатежу. У воєнних умовах ризик неплатоспроможності країни може бути набагато вищим через знищення інфраструктури, економічну нестабільність, втрати виробництва та зростання військових витрат. Тому надання кредитних гарантій країнам, що перебувають у війні, може вимагати більш жорстких умов та додаткового аналізу ризиків. Кредитні гарантії надаються МВФ, Світовим банком або МБРР для проектів або фінансових угод, що забезпечує більшу впевненість для кредиторів та сприяють залученню додаткових ресурсів для розвитку. Гарантії для позик або кредитів, які Україна отримує від міжнародних фінансових установ або приватних кредиторів, можуть надавати й інші країни, наприклад, гарантія на випуск облігацій України на міжнародних ринках або на отримання

кредитів для фінансування важливих проектів розвитку. ЄС у 2023 р. в рамках Кредитної угоди надав кредитні гарантії та запропонував вигідні умови обслуговування боргу та сплати відсотків іншими країнами ЄС строком до 35 років [2].

Отже, безоплатна фінансова підтримка України іншими країнами та міжнародними інституціями сьогодні не лише дасть їй шанс на перемогу, але й дозволить реалізувати "мирний дивіденд" та побудувати глобальний опір економічному і військовому впливу авторитарних терористичних режимів. Допомога, яку Україна отримує, є великою сумою для нашої країни, але невеликою для країн-донорів. Ціна підтримки у багато разів перевищує ціну, яку заплатили б європейські країни, якби Україна зазнала поразки. Загалом, здійснення зовнішнього фінансування країни у війні може бути важливим інструментом для забезпечення ведення військових операцій Україною, гуманітарної допомоги та відновлення після перемоги нашої країни.

Література:

1. Фінансування державного бюджету України з початку повномасштабної війни. URL: [https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines state budget financing since the beginning of the full-scale war-3435](https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines%20state%20budget%20financing%20since%20the%20beginning%20of%20the%20full-scale%20war-3435) (дата звернення: 27.02.2024)
2. Міжнародна допомога Україні: підсумки 2023 і тренди 2024 року // *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mizhnarodna-dopomoha-ukrayini-pidsumky-2023-i-trendy-2024-roku> (дата звернення: 27.02.2024)

АНТИМОНОПОЛЬНЕ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В РАМКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Швець К.Є.

*Науковий керівник: Прокопенко М.В., старший викладач
Харківський національний автомобільно – дорожній університет*

Антимонопольна діяльність завжди була однією з найважливіших областей державного втручання в національну економіку країни. На ринках, де умови перешкоджають ефективному функціонуванню галузі при конкуренції (наприклад, у природних монополіях), створюються громадські регулюючі органи, що контролюють їх економічну поведінку. На інших ринках, де монополія не є необхідною, громадський контроль зазвичай здійснюється через антимонопольне законодавство.

Законодавство ясно розрізняє горизонтальні та вертикальні угоди компаній. Горизонтальні угоди завжди підпадають під дію закону, у той час як вертикальні угоди привертають увагу антимонопольних органів лише у випадку, якщо вони призводять до домінування окремої компанії та обмежують конкуренцію. Згідно з законом, угоди між конкурентами вважаються протиправними, якщо сторони мають або можуть мати в